

De aceeași autoare

ROMANE

Omulețul roșu, 2004

Premiul revistei *Convorbiri literare*

Ediții în limba italiană: Nikita, 2012, reeditat de Sandro Teti

Editore, Roma, 2021.

Zogru, 2006

Premiul Asociației Scriitorilor din București,

Uniunea Scriitorilor din România

Ediții în limbile spaniolă, bulgară, italiană și maghiară.

Fantoma din moară, 2008

Premiul pentru Proză al Uniunii Scriitorilor din România

Ediție în limba germană: Klak Verlag, Berlin, 2017.

Lizoanca la 11 ani, 2009

Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române

Ediții în limbile germană, italiană, spaniolă, maghiară,
macedoneană, sârbă, engleză.

Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București, 2010

Povestirile din volum au fost traduse în limbile engleză,
franceză, spaniolă, turcă, maghiară.

Patru bărbați plus Aurelius, 2011

Mămica la două albăstrele, 2013

Manuscrisul fanariot, 2015

Măța Vinerii, 2017

Ediții în limbile maghiară, germană, spaniolă.

Logodnica, 2017

Homeric, 2019

Paturi oculte, 2020

SCENARII (selectiv)

Miracolul de la Tekir (lungmetraj, regia: Ruxandra Zenide) –
dialoguri și adaptarea pentru versiunea românească, 2015.

Premiul pentru cel mai bun film elvețian la

Festivalul de la Zürich, 2015.

Cristian (scurtmetraj, regia Doina Ruști), adaptare după
povestirea cu același nume, din vol. *Cămașa în carouri...*

Festivalul de Film de la Cannes, secțiunea Short Film Corner,
2015.

Omulețul roșu

DOINA RUȘTI

Prefață de Roberto Merlo

LITERA
București

Când a început *legătura* asta, credeam c-am ajuns la fundul sacului. Toată vara am încercat să-mi găsesc un job, nu pe măsură, dar măcar suportabil, ceva unde să-mi pototlesc cât de cât mintea, deși cam peste tot e la fel, în institute, la muzee, în redacțiile revistelor, în edituri, în fine, la Academie sau în teatru, peste tot e muncă de funcționar; te scoli să prinzi condica, șeful, să fii cât mai devreme ca să pleci repede de-acolo. Pe urmă, birouri, cafele, discuții otrăvite, inutile, bârfe, nemulțumiri, sărăcie și, peste toate, castronul comun de impostură.

Din cauza asta multă lume vrea să devină profesor. Să stea la catedră, să se uite ostentativ la ceas, să se audă vorbind, cu certitudinea că sub voința lui se modelează lumea așa cum va fi. O catedră la un liceu în capitală costă cel puțin 1000 \$. Posturile universitare sunt nu doar cu mult mai scumpe, dar blocate de interese întretesute. În primul rând politicienii vor să fie profi universitari. Pe urmă vin ziaristii, actorii, fotbaliștii. Bineînțeles – ratati, jangheli convinși

că fără ei lumea s-ar duce de răpă, animați de o ură puternică față de tot ce înseamnă *profesor*. Fiecare universitate are dreptul să angajeze pe cine vrea, pe cine *corespunde*, cu spate puternic, *bazat*, dar mai ales mai prost ca șeful care-l angajează, lipsit de personalitate ori cât de cât cuminte, să nu facă gât, în sfârșit, de-al nostru. Forrest Gump.

Pe la universități n-am avut noroc. De licee nu-mi arde, e pierdere mare de timp și cheltuiala nu merită. M-am întors anchilozată la Editura Școala de Fier, din mila căreia trăiesc, tot așa ca și anul trecut. Tehnoredactez manuale, colaborez prin convenție civilă.

Începuse toamna, când mi-am dat seama cu adevărat că e vremea lolitelor. Făceam paginația unui manual, pentru câteva sute, și mă gândeam să scriu un dicționar de expresii latinești ca să mai câștig ceva bani. Toamnă frumoasă și o suferință generală, dacă mă crezi, o auzeam din camera asta de-aici, venind din direcția Foișorului. Cu o astfel de impresie în suflet m-am dus la întâlnirea cu Neica, pentru încă o discuție despre minieniclopedia care zăcea în editura lui de aproape trei ani.

Dar nu era Neica, ci Lolita, o studentă de-a lui, apărută la editură astă-vară, genul de femelă care se poartă acum: fizic de puștoaică fără ciclu, dar cu mișcări nostime, agresive, mature.

Lolita stătea la birou, în poziție dominatoare, încercând să mă intimideze – față de copil

răsfățat, câteva lucruri învățate pe de rost, plus tutuirea adversarului:

– Știi, ți-o spun ca specialistă-n în Heidegger, a-nceput ea, și pentru că eu nu ziceam nimic, a miorlăit ceva despre planurile ei intelectuale și-a trecut la subiect – în sfârșit, nu știu dacă te interesează, a zis ea, voiam să-ți spun că enciclopedia asta ar fi meritat *re-scrisă* de un colectiv ori cel puțin de două persoane diferite, ca specializare mă refer, poate că o minte de filozof ar fi dat ceva în plus...

Lolita e o păsărică incultă, dar insistentă. Ceea ce ar fi vrut era să semnăm cartea împreună, nu de-a dreptul, ci Lolita spune, *ca specialistă*, desigur, că manuscrisul e plin de greșeli, de exemplu. Nu are importanță că l-a citit multă lume înainte. Nimic nu are importanță în fața lolitelor. Nu e vorba aici de a câștiga favoruri de la Neica. O lolită hotărăște, iar hotărârile ei sunt lege care taie în carne, discută cu aplomb absolut despre orice, are păreri filozofice, gândește repede, are fantezie, iar dacă un individ blazat și plin de sine, care stă-n nădejdea lecturilor lui de tinerețe, cum e Neica, se întreabă chestii mari, de genul *Dumnezeu este Dumnezeu doar în măsura în care știe el însuși*, Lolita atacă în forță: Hegel chiar a zis, încă de mai multe ori – despre acea conștiință de sine, *autos*, cum zici tu, nu? Cu riscul de a intra în polemică am să-ți spun... Lolita privește cu seriozitate în ochii lui Neica, nu se uită pe sub gene, nu este indecentă,

ci copilul genial, grav și interesat pe bune de filozofie. Îi aduce aminte bietului Neica să fie dascăl, să se rușineze că-l strânge șlițul.

Pe un ton ușor jenat, ușor compătimator, Lolita mi-a mărturisit că lucrarea mea e plină de greșeli. Mă gândesc că n-are rost să-mi irosc timpul, așa că îi trag un – ei bine, lasă că vom vedea împreună ce se poate face. Aici am subestimat-o pe lolită, ea voia un răspuns ferm, de genul – cred că dacă am rescrie împreună cartea... Așa că am ieșit din birou, m-a condus politicos, mi-a luat o scamă de pe umăr și-am intrat la șefa departamentului. Acolo am auzit-o pe Lolita spunând:

– Manuscrisul mai trebuie citit o dată pentru că este plin de greșeli.

– Nu sunt de acord, în sfârșit m-am hotărât eu. Cartea trebuie să intre în tipografie sau îmi retrag manuscrisul, pe care l-ați citit doi ani, să ne amintim...

– Bine, s-a indignat femeia-șefă-de-departament, dar cum să ți-l iei?! Noi am cheltuit deja cu el, l-am dat la atâția referenți, este în faza finală de lucru, de ce trebuie să ne ameninți?

Totuși, n-am putut să spun – pentru că trăim în vremea lolitelor, ci doar – aștept să mă sunați într-o zi–două. Atunci nu eram încă sigură de lolitism. Poate era vorba numai despre o întâmplare nefericită din viața lui Neica.

Imediat am căutat altă editură, dar când să-mi iau manuscrisul, a intervenit Neica, în mod

evident nefiind încă pus la curent cu noutățile, promițându-mi, cu politețuri și complimente, că-mi scoate cartea cum vreau eu, în ce colecție vreau, cu ce redactor vreau, foarte repede. M-a convins să mă las în grija lui. Însă a doua zi m-a sunat din nou, să vin pentru o discuție și abia atunci am fost sigură că intrasem în era lolitelor.

Și-așa am ajuns în noaptea capitală – a începutului. În acea noapte, mi s-au întâmplat două evenimente: Gabi, un băiat de la editura lui Neica, m-a sunat și mi-a spus că Lolita „lucrează” pe minienciclopedia mea, schimbând pe ici, pe colo, copiind de pe Net, în sfârșit, scriind *rapid* o carte, căreia îi găsise și un titlu: *Marile cărți ale omenirii*. Nu știu ce simt oamenii când sunt furați, trădați, împinși pe scări, dar eu mă simțeam pur și simplu trasă prin intestinul subțire. Nu voiam nici măcar să împușc toate lolitele din lume, cum ar fi fost normal. Doream cu disperare să-mi salvez cartea. Și atunci s-a produs al doilea eveniment al acelei nopți memorabile. Căutam reviste electronice pe Internet, în speranța de a-mi publica undeva povestea, de-a o spune și altora, de-a lansa un *help* mititel, când am dat de o bibliotecă *on-line*. Era un site care conținea scrieri nepublicate, din categoria gânduri mărețe, aforisme, testamente, conspec-te, comentarii pentru bac, în fine, tot ce trecuse prin mintea unor oameni dornici să comunice cu alții, oameni în situația mea. Site-ul avea și o adresă de e-mail: *arca@yahoo.com*. Așa că am

scris două rânduri, care aveau să fie o cheie care mi-a deschis labirintul, ceva de genul: m-a impresionat pagina dumneavoastră, e pe gustul meu, mă întreb dacă aș putea să trimit un text pentru biblioteca dumneavoastră.

Imediat ce-am trimis mesajul în neant mi-a părut rău. Era penibil, m-am gândit la Leopold Bloom, la care, Doamne, de câte ori nu m-am gândit după aceea, îmi venea să plâng de nefericire și de scârbă, și de lehamite, și de singurătate. Așa că, în șuierăturile telefonului, mi-am luat poșta, ca să văd dacă nu-mi scrie cineva, unul-doi dintre cei câțiva nefericiți care-mi mai scriu din când în când, și pot să spun că nu mi-a venit să cred că aveam un mesaj:

Thu, 9 Nov 2000 21:35:00 -0800 (PST)
 From: arca@yahoo.com
 To: Laura Iosa <lauraiosa@arexi.ro>
 Vă mulțumesc pentru aprecierile la adresa site-ului. Trimiteți. Aștept cu drag,
 Andrei Scarlat

Privit așa, din perspectiva actuală și din *chilie*, mesajul este absolut normal, însă în noaptea tulbură a părăsirii și a dezastrului, cuvintele astea au fost ca un semn, ca o solie, ca o mână întinsă. În sfârșit, am plâns. Știu că nu face impresie bună, dar îmi face bine s-o spun. Am copiat primele treizeci de pagini din minieniciclopedie și le-am trimis în aceeași noapte, când, de altfel, câteva ore mai târziu,

mi-a venit și răspunsul, care se încheia stupefiant cu o întrebare: *V-ar deranja să-mi scrieți despre preocupările dvs.?*

Nimeni în lumea asta nu m-a întrebat ce preocupări am. Pe cine interesează ce fac eu? Pe nimeni. Mă întreabă adeseori unul sau altul ce mai fac, dar nici n-așteaptă răspunsul, trece la altceva sau ascultă cu ochii împăienjeniți și căscatul înflorit pe buze, simt în aer cum plutește câte-un *du-te-n pizda mă-tii*, la fiecare frază care-ncepe cu *uite ce mă preocupă pe mine în ultima vreme...* Acum când scriu în fișierul ăsta, căruia i-am spus *chilia*, nu pot să nu mă gândesc că poate și întrebarea lui Andrei Scarlat a fost tot un cuvânt al rutinei, poate că avea un text deja formulat, pe care îl trimitea fiecărui corespondent, dar, mai sigur, voia să aibă o evidență a celor care-i scriu și atât, cum povesteai tu că făcea Albert. Oricum, pentru mine a însemnat mult, atunci, în noaptea *aia* care se termina când am început să scriu:

Domnule Andrei Scarlat,
 Preocupările mele sunt diverse. Într-un fel sunt liber-profesionistă, în sensul că nu am un loc de muncă stabil, ci colaborez pe la mai multe edituri – redactez și tehnoredactez texte. De asemenea, am publicat un dicționar de simboluri literare și am scris această mică enciclopedie, pe care încă nu am publicat-o și din care v-am trimis un fragment.

Doresc să vă meargă bine. Mai scrieți-mi, mă voi bucura.

L.L.

Și m-am culcat în zorii zilei cu gândul că nu sunt singură – ți-am și scris atunci ceva, nu aici, în *chilia*, ci în celălalt fișier, numit atât de prozaic – *jurnal*.

NB. În afară de un *ce e cu textul ăsta aici?* n-am prins alte reacții la prima intrare pe site. L-am copiat din *chilia* și l-am băgat noaptea trecută în forumul *ohbrother*, apoi am trecut pe chat, dar nimeni nu vorbea despre mine. M-am uitat peste numele participanților, dar nu mi s-a părut să fii printre ei. Ca să mă țin de cuvânt, îți scriu mai departe.

2

Adoua zi m-am trezit către prânz, mi-am tras în grabă ceva pe mine și mi-am făcut douăzeci-treizeci de cărți de vizită cu adresa site-ului de pe Internet. Era o toamnă teribilă, iar eu credeam că intrasem în timpul lolitelor. Pe canapeaua din sufragerie stăteau împrăștiat

paginile unui manual de geografie, pe care urma să-l duc în câteva zile la editură, iar în fața bibliotecii, pe parchet, dădusem jos câteva duzini de cărți din care voiam să scot citate. Pe geam se vedea Foișorul de Foc și n-aveam niciun chef să plec, dar am luat-o spre editura lui Neica, pregătită pentru orice.

Era una dintre acele zile în care el vine la editură special pentru câte o treabă importantă, cum ar fi ca să strice cheful cuiva, ori așa, ca în situația de față, să mă întâlnească pe mine. L-am găsit într-o stare neliniștită, îmbrăcat cu niște pantaloni negri, satinați. Era pregătit cu un text învățat pe de rost:

– Uite, eu vă vorbesc ca și copilului meu, a început el, și vă rog să mă credeți că sunt cât se poate de sincer. Cartea are părți foarte bune, dar și părți proaste; nu este vorba aici despre refăcut, ci proiectul este prea ambițios pentru dumneavoastră, așa că nu pot să dau la tipărit, cel puțin nu în forma în care se află acum.

El se aștepta aici ca eu să mă frâng, să mi se pună un nod în gât și să plec obidită, eventual să mă sinucid. Habar n-avea, de fapt, ce e cu mine. Așa că i-am răspuns amabil că am înțeles și-am luat-o spre ușă.

S-a ridicat și el incredibil de repede. I se descheiasă un nasture de la cămașa lui (albastru de Prusia), căutată cu lumânarea, și-i vedeam pielea pătată, de bărbat bătrân și în mod sigur cu miros de closet. Și-a dat seama la ce mă uit, dar era mult prea prins: